

Εισαγωγή στην Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Εξυπνη Εξειδίκευση

Καθ. Ιωάννης Λ. Μπακούρος
Υπ. Διδ. Αμαλία Δ. Κούσκουρα

www.materlab.eu

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Διαφορετική προσέγγιση στον καθορισμό της ανταγωνιστικότητας:
 - παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα
 - ευημερία και ανταγωνιστικότητα
- Η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα μπορεί να οριστεί ως η ικανότητα να προσφέρει ένα ελκυστικό και βιώσιμο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και τους κατοίκους να ζουν και να εργάζονται. (Dijkstra et al. 2011.)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ και ΜΕΤΡΗΣΗ

- Μέτρηση περιφερειακής ανταγωνιστικότητας;
 - Πρέπει να εξισορροπήσει τους στόχους της επιχειρηματικής επιτυχίας με εκείνους της προσωπικής ευημερίας.
 - Πρέπει να περιλαμβάνει προοπτική μικρής και μεγάλης περιόδου.
 - Θα πρέπει να ορίζει προσεκτικά τη χωρική κάλυψη (πολιτικές, λειτουργικές ή στατιστικές περιοχές)
 - Διαφορετική φάση ανάπτυξης => διαφορετικές ανάγκες => διαφορετική προσέγγιση
- **Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)**

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

- Ο Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI) δημοσίευσε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2010, 2013, 2016 και 2019 (Annoni και Kozoniska, 2010; Dijkstra, Annoni and Kozoniska, 2011; Annoni and Dijkstra, 2013)
- Το RCI βασίζεται στη στατιστική NUTS 2 (Ονοματολογία Μονάδων για Εδαφικές Στατιστικές).
- Το RCI αποτελείται από 11 πυλώνες σε τρεις ομάδες παραγόντων.
 - **Βασικός**
 - **Αποδοτικότητα**
 - **Καινοτομία**

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness/#4

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

- **Βασικός:**

(1) Ιδρύματα,

(2) Μακροοικονομική σταθερότητα,

(3) Υποδομές,

(4) Υγεία,

(5) Ποιότητα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

- **Αποδοτικότητα**

(6) Ανώτατη εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση,

(7) Αποδοτικότητα στην αγορά εργασίας,

(8) Μέγεθος αγοράς

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

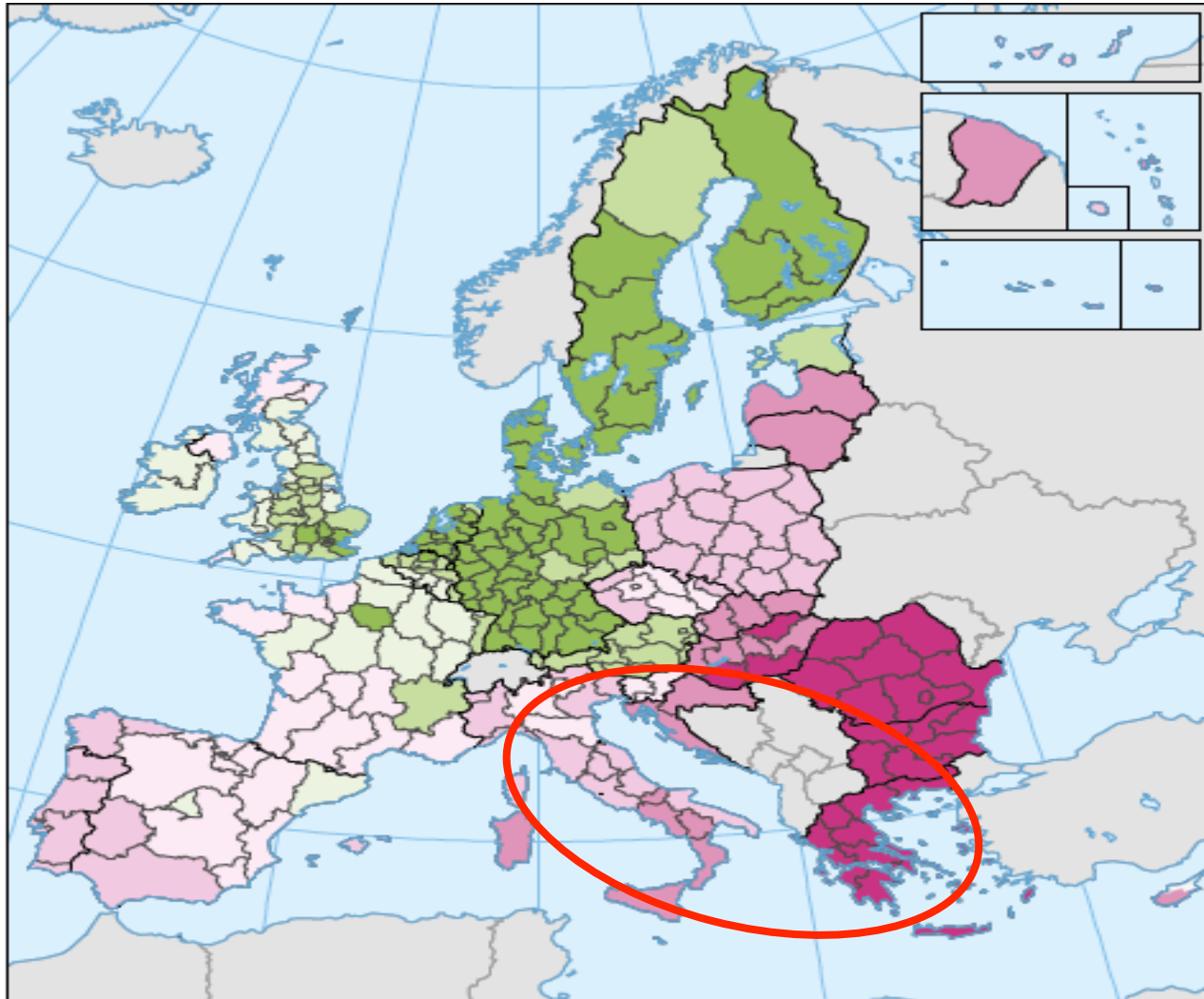
- Καινοτομία:

(9) Τεχνολογική ετοιμότητα,

(10) Επιχειρησιακό Sophistication,

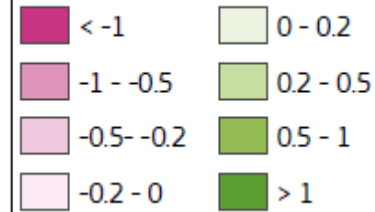
(11) Καινοτομία

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

Βασικός - Συνολικά

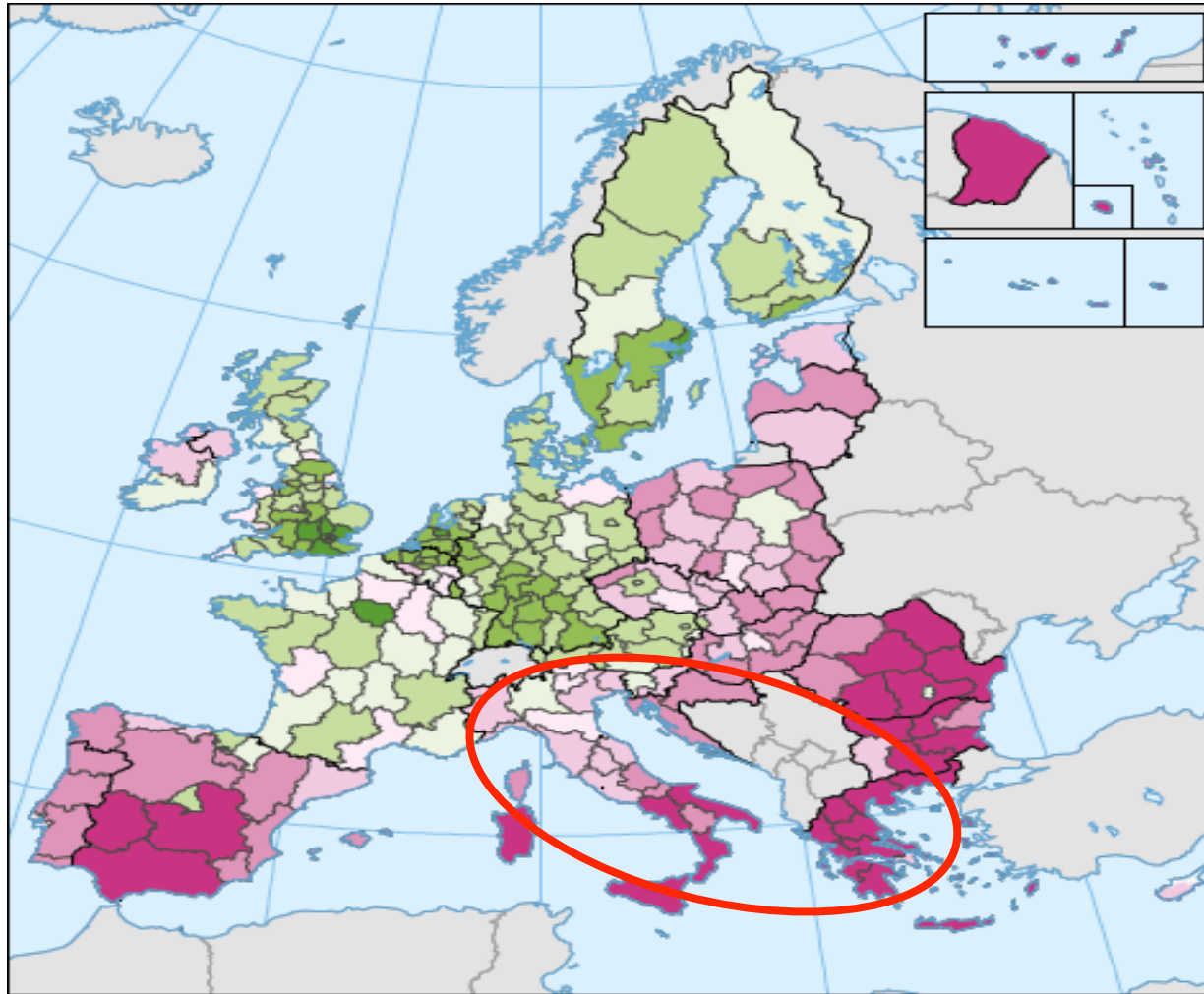
Index: values range from negative to positive measured in standard deviations

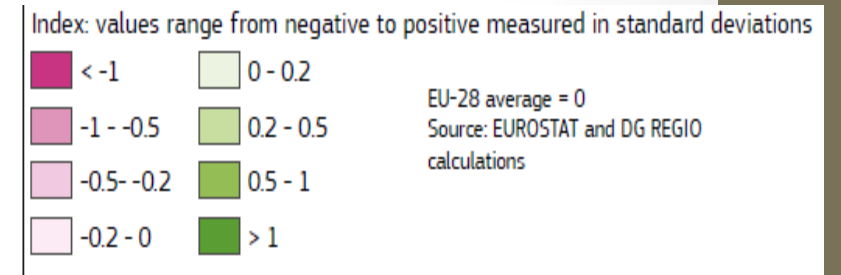
EU-28 average = 0
Source: EUROSTAT and DG REGIO
calculations

Basic pillars combined

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

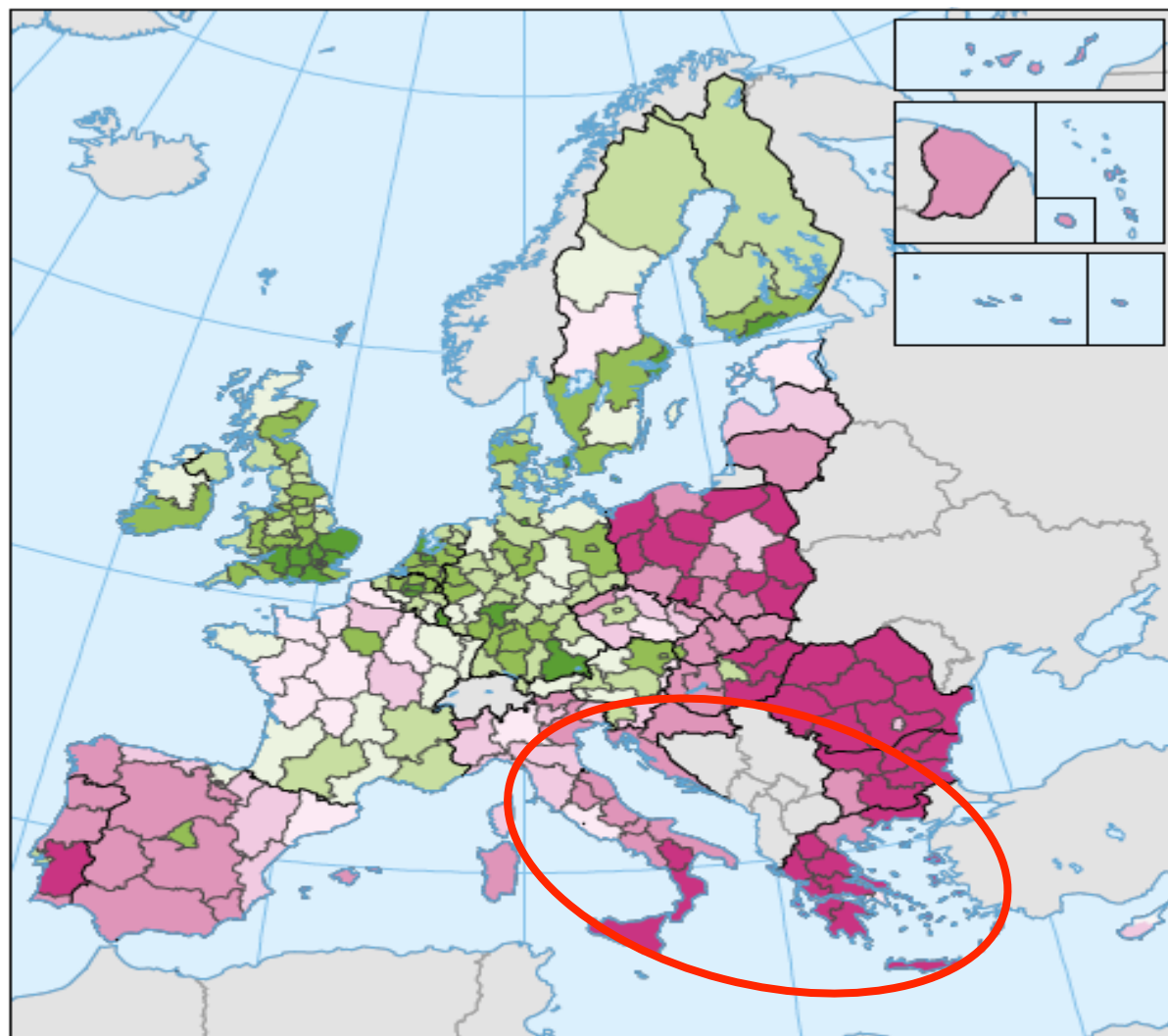

Ομάδα αποτελεσματικότητας
Αποτελέσματα για την ομάδα
αποτελεσματικότητας

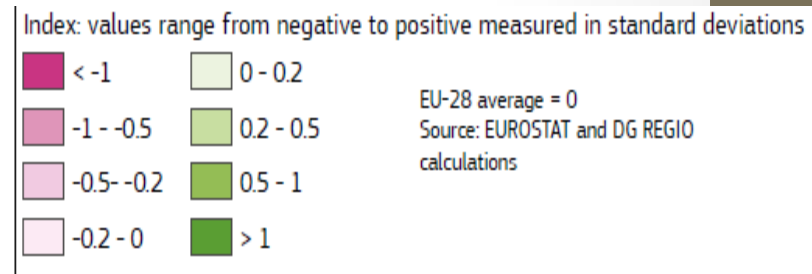
Efficiency pillars combined

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

Ομάδα καινοτομίας

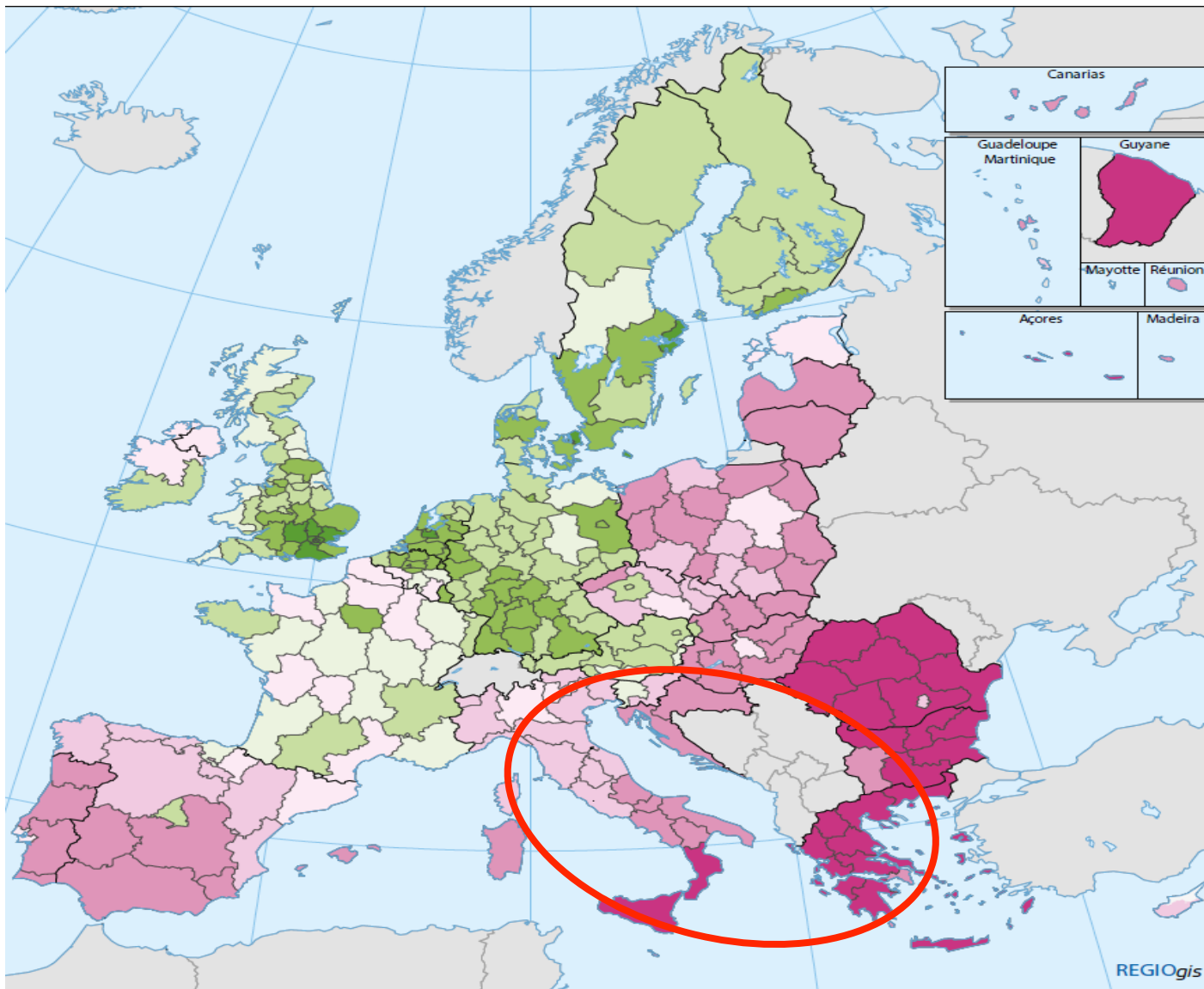
Αποτελέσματα για την ομάδα καινοτομίας

Innovation pillars combined

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI)

Συνολικά Αποτελέσματα

Συμπεράσματα;

- Το RCI δείχνει ένα πιο πολυκεντρικό σχέδιο με ισχυρές πρωτεύουσες και μητροπολιτικές περιοχές σε πολλά μέρη της Ευρώπης
- Το RCI δείχνει ότι η ομάδα Basic έχει τη μικρότερη μεταβλητότητα, ενώ η ομάδα Efficiency και ειδικά η ομάδα Innovation διαφέρουν περισσότερο!

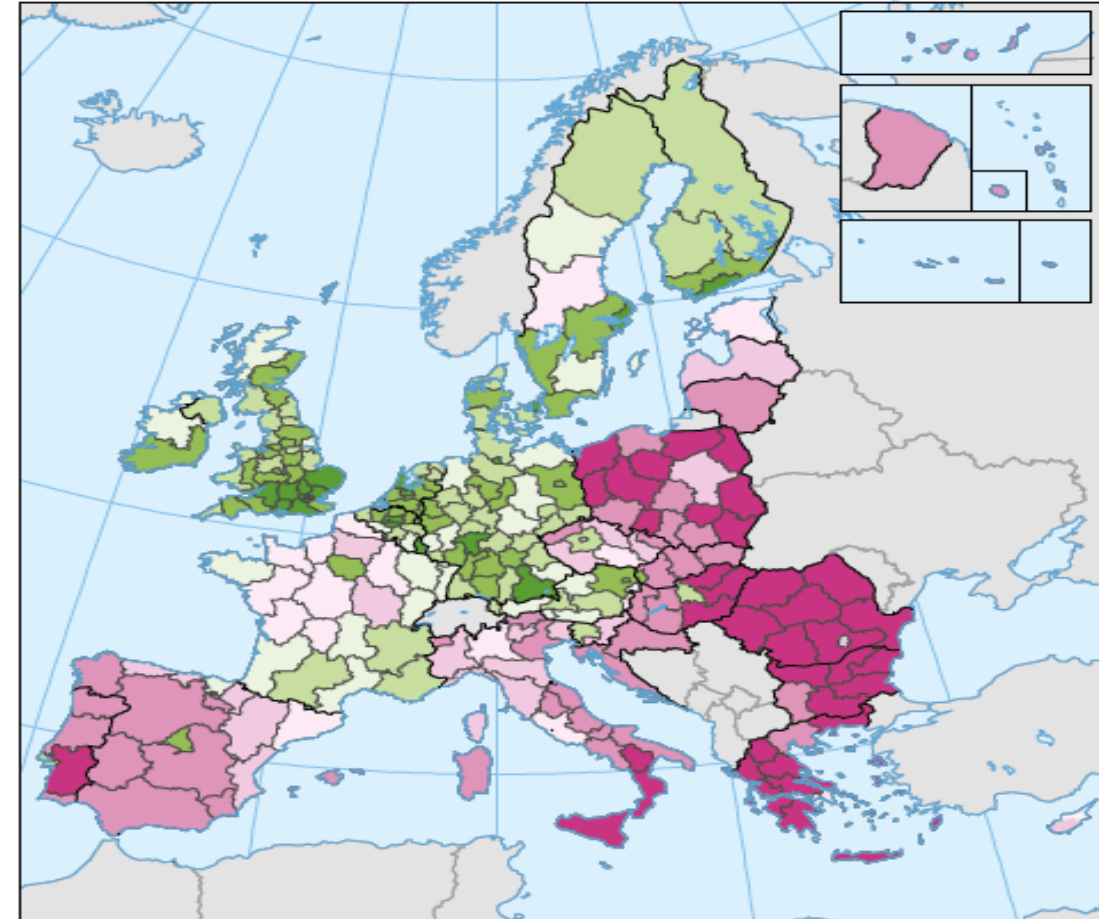
Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI) και Εξυπνη Εξειδίκευση

Η οικονομική βιβλιογραφία υπογραμμίζει τη σημασία της καινοτομίας για ανάπτυξη και το RCI προσφέρει στοιχεία για τεράστιες διαφορές μεταξύ των περιφερειών!

TABLE 2.8: OVERVIEW OF REGIONAL FACTORS OF COMPETITIVENESS

Infrastructure & accessibility	Human resources	Productive environment
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Basic Infrastructure</i> <ul style="list-style-type: none"> - road - rail - air - property • <i>Technological Infrastructure</i> <ul style="list-style-type: none"> - ict - telecoms - internet • <i>Knowledge infrastructure</i> <ul style="list-style-type: none"> - educational facilities • <i>Quality of Place</i> <ul style="list-style-type: none"> - housing - natural surroundings - cultural amenities - safety 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Demographic trends</i> <ul style="list-style-type: none"> - migration of skilled workers - diversity • <i>High skilled workforce</i> <ul style="list-style-type: none"> - knowledge-intensive skills 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Entrepreneurial Culture</i> <ul style="list-style-type: none"> - low barriers to entry - risk taking culture • <i>Sectoral Concentrations</i> <ul style="list-style-type: none"> - balance / dependency - employment concentration - high value-added activities • <i>Internationalisation</i> <ul style="list-style-type: none"> - exports/global sales - investment - business culture - nature of FDI • <i>Innovation</i> <ul style="list-style-type: none"> - patents - R&D levels - research institutes and universities - linkages between companies and research • <i>Governance and institutional capacity</i> • <i>Capital availability</i> • <i>Specialisation</i> • <i>Nature of competition</i>

Source: EC, 2012

Innovation pillars combined

Source: EC, 2017

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI) και Εξυπνη Εξειδίκευση

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (COM (2010) 553 τελικό) επικεντρώνεται στην απελευθέρωση του αναπτυξιακού δυναμικού της ΕΕ μέσω του εντοπισμού δραστηριοτήτων που προσφέρουν τις καλύτερες πιθανότητες ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας μιας περιοχής, ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα την αλληλεπίδραση μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων αφενός και τοπικών, περιφερειακών και εθνικών διοικήσεων από την άλλη!

Το 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Έρευνα και καινοτομία ως πηγές ανανεωμένης ανάπτυξης» (COM (2014) 339 τελικό), η οποία πρότεινε τα κράτη μέλη της ΕΕ να επιδιώξουν να υποστηρίξουν ενεργά πολιτικές που ενισχύουν την ανάπτυξη, ιδίως μέσω της έρευνας και της καινοτομίας!

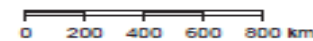
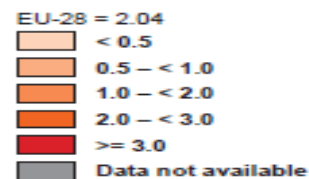
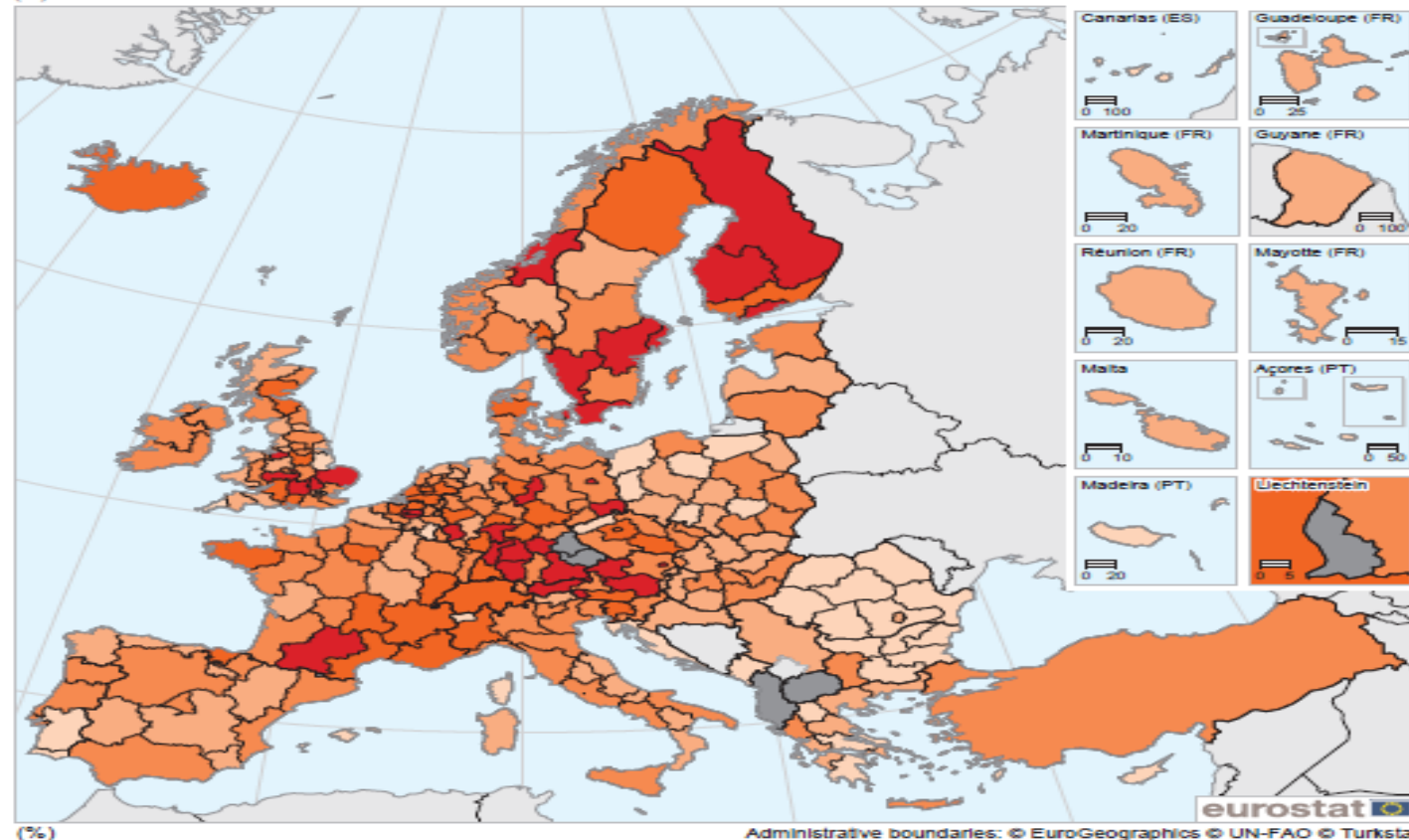
Η καινοτομία ως λύση...

Αλλά...

Υψηλές περιφερειακές ανισότητες μεταξύ και εντός πολλών κρατών μελών της ΕΕ

Οι περισσότερες νότιες και ανατολικές περιοχές είχαν σχετικά χαμηλά επίπεδα έντασης E & A
Οι βόρειες πρωτεύουσες έχουν τα μεγαλύτερα επίπεδα έντασης E & A

Map 8.1: R & D intensity — gross domestic expenditure on R & D (GERD) relative to gross domestic product (GDP), by NUTS 2 regions, 2014
(%)

Source: EC, 2017

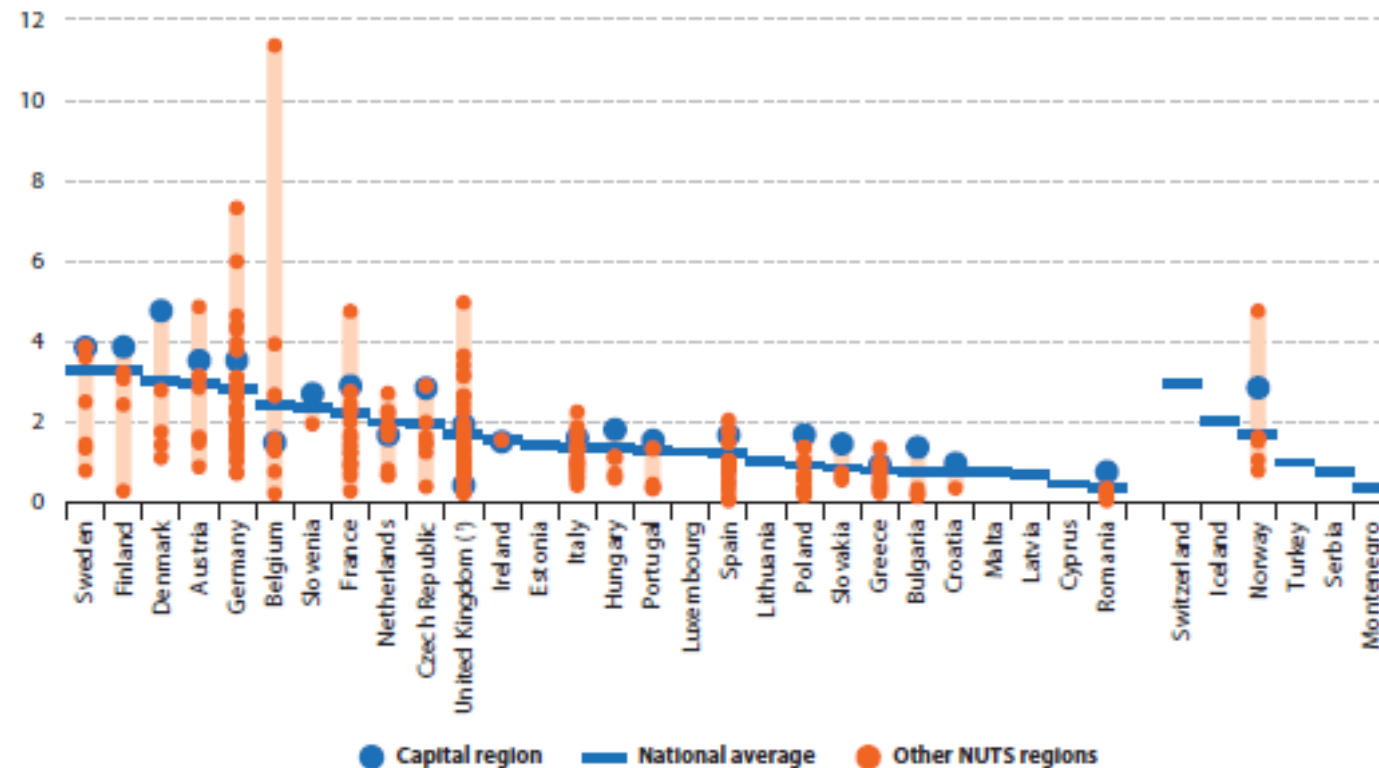
Note: Départements d'outre-mer (FR): NUTS level 1. Switzerland, Serbia and Turkey: national data. Belgium, Germany, Ireland, Greece, France, Austria, Finland, Sweden and Norway: 2013. Switzerland: 2012. Italy and the United Kingdom: estimates.
Source: Eurostat (online data code: rd_e_gerdreg)

Υψηλές περιφερειακές ανισότητες μεταξύ και εντός πολλών κρατών μελών της ΕΕ

Οι περισσότερες νότιες και ανατολικές περιοχές είχαν σχετικά χαμηλά επίπεδα έντασης E & A

Οι βόρειες πρωτεύουσες έχουν τα μεγαλύτερα επίπεδα έντασης E & A

Figure 8.2: R & D intensity — gross domestic expenditure on R & D (GERD) relative to gross domestic product (GDP), by NUTS 2 regions, 2014 (%)

Note: ranked on national average. The light orange shaded area shows the range of the highest to lowest region for each country; the blue bar shows the national average; the blue circle shows the capital city region; the orange circles show the other regions. Départements d'outre-mer (FR): NUTS level 1. Switzerland, Serbia and Turkey: national data. Belgium, Germany, Ireland, Greece, France, Austria, Finland, Sweden and Norway: 2013. Switzerland: 2012. Italy and the United Kingdom: estimates. Niederbayern and Oberpfalz (both DE): not available.

(*) Note there are two capital city regions: Inner London - East and Inner London - West.

Source: Eurostat (online data code: rd_e_gertreg)

Περιφερειακός Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (RCI) και Εξυπνη Εξειδίκευση

Η καινοτομία ως λύση...

... Αλλά οι βασικοί παράγοντες για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων καινοτομίας συνδυάζονται σε πρωτεύουσες περιοχές παλαιών (βόρειων) χωρών μελών...

υπάρχει ελπίδα για λιγότερο αναπτυγμένες, απομακρυσμένες περιοχές;

Έξυπνη Εξειδίκευση

"Η Έξυπνη εξειδίκευση είναι μια στρατηγική προσέγγιση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω στοχευμένης υποστήριξης στην Έρευνα και την Καινοτομία "

Τι είναι Έξυπνη Εξειδίκευση?

- = βάσει αποδεικτικών στοιχείων: όλα τα περιουσιακά στοιχεία (assets)
- = καμία απόφαση από πάνω προς τα κάτω, αλλά δυναμική / επιχειρηματική διαδικασία ανακάλυψης βασικοί ενδιαφερόμενοι
- = παγκόσμια προοπτική για πιθανό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και δυνατότητες συνεργασίας
- = πηγή γνώσεων και τεχνολογιών κ.λπ. αντί να ανακαλύψουμε εκ νέου τον τροχό

- = ρύθμιση προτεραιοτήτων σε περιόδους ελλειψης πόρων
- = βελτίωση / υπεροχή με κάτι συγκεκριμένο
- = εστίαση των επενδύσεων σε περιφερειακό συγκριτικό πλεονέκτημα
- = συσσώρευση κρίσιμης μάζας
- = δεν πρέπει απαραίτητα να επικεντρωθεί σε έναν μόνο τομέα

Έξυπνη Εξειδίκευση

Με λίγα λόγια:

Η Έξυπνη εξειδίκευση βασίζεται σε 4 Cs

Competitive advantage:

Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα: ταιριάζετε την E & A με τις επιχειρήσεις και αναπτύξετε συνδέσμους (σχετική ποικιλία). Υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για διαφοροποίηση / εκσυγχρονισμό τομέων + εξερεύνηση αναδυόμενων περιοχών

Policy Choices

Επιλογές πολιτικής (δύσκολες): επιλέξτε λίγες προτεραιότητες με βάση την εξειδίκευση και την ένταξη σε διεθνείς αλυσίδες αξίας

Critical mass

Κρίσιμη μάζα πόρων και ταλέντων: συνεργασία μεταξύ περιφερειών αποφεύγοντας την επικάλυψη και τον κατακερματισμό

Collaborative Leadership:

Συνεργατική ηγεσία: συμμετοχή εμπλεκόμενων φορέων από ακαδημαϊκούς, επιχειρήσεις, δημόσιες διοικήσεις και κοινωνία των πολιτών ("τετραπλή έλικα") και συνέργειες μεταξύ χρηματοδοτικών μέσων (ΕΕ, εθνικό, περιφερειακό)

Έξυπνη Εξειδίκευση στην πράξη

Έξυπνη Εξειδίκευση στην πράξη

Το RIS3 έχει περιγραφεί ως «το μεγαλύτερο πείραμα πολιτικής καινοτομίας στον κόσμο»
(Radosevic et al, 2018)

Planned investments with EU funds in the categories of intervention most relevant to RIS3 according to categories of region in 2017 (in million Euros)

Category of region	Planned EU amount (€)	Implementation rate	Spend rate	Co-financing Rate
Less developed	33,669	62.00%	10.00%	77.33%
Transition	7,475	42.88%	9.88%	62.59%
More developed	12,272	52.07%	11.69%	50.70%
Total	54,384	56.28%	10.29%	

- Δεν υπάρχει συντονισμός μεταξύ του σταδίου ανάπτυξης και του ποσοστού εφαρμογής.
- Ισχυρή συνεργασία μεταξύ του σταδίου ανάπτυξης και του ποσοστού συγχρηματοδότησης => λιγότερη ευκαιρία να πειραματιστείτε με πολιτικές αδράνειας για λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές (Morgan and Marques, 2018)

Έξυπνη Εξειδίκευση στην πράξη

- 1) Βασικά μηνύματα και μείζονες προκλήσεις (ειδικά για λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές):
- 2) Τεράστιες απαιτήσεις για τον δημόσιο τομέα, τόσο στα στάδια σχεδιασμού όσο και στα στάδια υλοποίησης => χαμηλή δυνατότητα στον δημόσιο τομέα
- 3) Βασικός ρόλος μιας Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (EDP) που χρησιμοποιεί επιχειρηματικές γνώσεις που υπάρχουν σε μια περιοχή ή χώρα => περιορισμένη ζήτηση στον ιδιωτικό τομέα για στρατηγικές επενδύσεις και EDP που κυριαρχούνται από insiders
- 4) Προορίζεται ως ένα πειραματικό εργαλείο πολιτικής => αλλά λειτουργεί μέσα σε ένα άκαμπτο (χαμηλής ποιότητας) ρυθμιστικό περιβάλλον